

Zaragoza Orts, Pere (LIT)

(Benidorm, 1922-2008). Va nèixer al si d'una família marinera. Son pare era Pere Zaragoza Such, capità de la marina mercant i germà del conestable Zaragoza. Va realitzar els estudis primaris a Benidorm, primer amb les Germanes de la Doctrina Cristiana i posteriorment a l'escola pública, denominada popularment a la localitat *l'escola del mestre Juanito*. Per a fer els estudis secundaris, com que només hi havia un institut a tota la província d'Alacant, va acudir a acadèmies privades que preparaven per als exàmens d'alumnes lliures de l'institut d'Alacant. A Benidorm hi havia dues acadèmies i va ingressar en la denominada *acadèmia del Telegrafista*, dirigida pel cap de Telègrafs de la localitat. L'inici de la guerra civil de 1936-1939 interromp els seus estudis quan tenia 14 anys; els va acabar anys més tard a Madrid. Durant la guerra, va treballar en la pesca, l'agricultura, neteja, etc. Finalitzat el conflicte bèl·lic, es matricula en l'Escola de Nàutica de Barcelona on va fer dos cursos, però son pare no li va permetre concloure la carrera perquè pensava que la navegació a Espanya, des de la pèrdua de les colònies, no tenia futur. Inicià molt jove la seua activitat laboral a Alacant, on s'establí i va treballar de viatjant en l'empresa Navarro y Compañía, S.L. Posteriorment es trasllada a Madrid, on treballa carregant i descarregant maletes a l'estació de Delicias. Va fer el servei militar en la biblioteca central del Ministeri de Marina, sota les ordres d'una persona molt vinculada a Benidorm com era l'almirall Juli Guillén Tato. Per les vesprades, tot aprofitant el seu temps lliure, estudiava comptabilitat en l'acadèmia Cots. Acabat el servei militar, treballa en la fàbrica d'adobs minerals Pereira y Compañía, S.L., la qual cosa li permet viatjar per tot Espanya com a agent comercial. A Extremadura, va treballar en les mines de fosfats de Zarza la Mayor, Ceclavín i Piedras Albas, primer com barrinador a 400 metres de profunditat i un poc més tard com a gerent de l'empresa. Després s'incorpora a la Caja de Ahorros del Sureste de España i n'ocupa la direcció de l'única oficina que aleshores existia a Benidorm. Posteriorment, és nomenat cap de promoció de la Confederación Española de Cajas de Ahorro a Madrid. L'any 1949, a la mort de son pare, torna a Benidorm amb intenció de vendre tot el patrimoni familiar i anar-se'n de nou a Madrid, però no ho fa. El 1950, el governador civil d'Alacant el proposà per a ser alcalde de Benidorm. Va negar-s'hi repetides

vegades, però, a la fi, va acceptar. Tot i que es va comprometre a ocupar el càrrec només per tres mesos, finalment ho va fer durant dèssset anys (des del 6 de desembre del 1950 fins al 13 de novembre de 1967). Tenia aleshores 28 anys. El 1952 va contraure matrimoni amb Maria Ivars Ivars, natural de Benissa, amb qui tingué quatre fills. La fita més destacada de la seua actuació com a alcalde va ser el Pla General d'Ordenació Urbana del 1956, que abraçava tot el terme municipal. Va encomanar-ne la redacció al director general d'Urbanisme, Pedro Vidagor, a l'inspector d'Urbanisme de Llevant, Manuel Muñoz Monasterio, al catedràtic d'Urbanisme de l'Escola d'Arquitectura de Madrid, Luís Rodríguez Hernández, i al director de l'oficina d'Urbanisme d'Alacant, Francisco Muñoz Llorens. Encara que les lleis de l'època prohibien que els plans d'ordenació foren totals, es va planificar tot el municipi: nucli antic, ampliació del nucli antic i la resta del terme mitjançant plans parcials. Es van enviar persones a Anglaterra i Alemanya perquè estudiaren els models urbanístics més moderns; es projectaren uns vials molt amples i es va acceptar el model que es considerava més avançat: l'edificació en altura amb nombroses zones verdes al voltant dels edificis. Això implicava un estudi dels metres cúbics edificats per hectàrea en relació al nombre d'habitants, però calia també, posteriorment, molta disciplina per complir el que s'havia planificat i no edificar més volum. L'aprovació del pla depenia aleshores de la Comissió Provincial d'Urbanisme per ser Benidorm una localitat inferior als 50.000 habitants. Es tingueren presents les més de 400 al·legacions presentades pels veïns. La comissió, presidida pel governador civil, estava integrada per alcaldes de diverses localitats, però no pel de Benidorm. Va rebre tantes crítiques que el governador va convidar Pere Zaragoza a defensar la seua planificació davant la comissió. Es criticava que es projectaren uns carrers més amples que els de València i totalment desproporcionats perquè el parc automobilístic de Benidorm era aleshores de set vehicles. Zaragoza argumentà que el pla s'havia fet pensant en el Benidorm del segle següent i en un creixement harmònic. Finalment, el governador civil va adoptar una solució salomònica i va reduir a la meitat l'amplària dels carrers. Era l'any 1956. L'any anterior, l'Ajuntament havia publicat un opuscle titulat *Así será Benidorm*, en el qual hi havia fotografies del Benidorm antic i del nou que

començava a sorgir: les avingudes marítimes de les platges de Llevant i de Ponent. Cal destacar un plànol que mostrava la planificació dels vials de la Cala i, especialment, del racó de l'Oix que sorprén per la seua modernitat. Un altre aspecte interessant del mandat de Pere Zaragoza com a alcalde és el relacionat amb el tema de l'aigua potable. La carència tradicional d'aigua a Benidorm s'agreujava si es pensava en una gran població. Pere Zaragoza va aconseguir rebre ajuda estatal per a la conducció de l'aigua potable fins a la població. Les obres costaren 9.224.556,41 ptes., una quantitat molt elevada per a l'època. Del pou de Rabassa, adquirit per l'Ajuntament, es passava l'aigua a un primer depòsit regulador del bombeig. Per una conducció que mesurava 11.712 m es conduïa l'aigua fins al depòsit regulador del subministrament, des d'on eixien 7.842 m de canonades. L'opuscle conclou amb una gràfica que mostra l'evolució del turisme des de l'any 1920 fins al 1954, quan s'arriba als 12.516 visitants. Pere Zaragoza mantenia magnífiques relacions polítiques amb el general Franco, la dona del qual, Carmen Polo, va passar alguns estius en la seua residència d'El Carrasco, actualment desapareguda. Per tal de poder promocionar Benidorm a l'estranger i atraure turistes europeus, va aconseguir, en la puritana Espanya del moment, autorització per a l'ús del biquini a les platges, la qual cosa li va originar problemes: el 1953 se li va obrir un expedient d'excomunicació eclesiàstica que, si s'haguera conclòs, hauria suposat la fi de la seua actuació com a alcalde. No va dubtar a anar amb la seua *vespa* des de Benidorm fins a Madrid per entrevistar-se amb Franco. Gràcies a la intervenció personal del cap de l'Estat, el biquini va continuar autoritzat en les platges de Benidorm i va sorprendre els espanyols de la dècada de 1950. Per a promocionar Benidorm en el nostre país, va organitzar el popular Festival Español de la Canción. El nom de la nostra ciutat es va popularitzar i es va aconseguir atraure les classes mitjanes espanyoles cap a les nostres platges, cosa que va suposar un gran esforç, segons conta Zaragoza en el seu llibre *Mis caras del Moro*. Moltes persones del seu entorn opinaven que aquest tipus de promoció era inútil i excessivament car. L'èxit turístic de Benidorm va fer que Pere Zaragoza ocupara diversos càrrecs relacionats amb el turisme. Va ser procurador de les Corts pel terç de representació familiar durant diverses legislatures, tot ocupant durant dotze anys la presidència de la comissió de Turisme. Des del 1966 fins al 1970, va ocupar la presidència de la Diputació Provincial d'Alacant, en la

qual havia estat diputat en diverses ocasions, alhora que exercia la presidència de la Caja de Ahorros Provincial de Alicante. Sota els seus auspicis com a responsable màxim de la Diputació i amb la col·laboració decidida de les *forces vives* provincials, es va fer realitat el 1968 el Centro de Estudios Universitarios de Alicante, primer embrió de l'actual Universitat d'Alacant. En novembre del 1969, va ser nomenat director general de d'Empreses i Activitats Turístiques, del Ministeri d'Informació i Turisme, del qual era titular aleshores Alfredo Sánchez Bella. Va ocupar aquest càrrec fins al juny del 1973. Aquest mateix any, Pere Zaragoza va ser nomenat Fill Predilecte de la província d'Alacant. En març del 1974, va acceptar el càrrec de governador civil de Guadalajara, que va ocupar fins a l'agost de 1976. A més, va ser nomenat assessor de Turisme de l'Escola de Veneçuela i del govern de Costa Rica. La seua relació amb l'urbanisme també li va permetre ser durant quatre anys conseller del Banco Hipotecario de España en representació del Ministeri d'Informació i Turisme i assessor d'urbanisme en Altorreal (Agromán). Amb la finalització del règim franquista i l'adveniment de la democràcia, va deixar l'activitat política directa. Cursa els estudis de Dret i obri un despatx a Madrid, especialitzat en temes d'urbanisme i turisme. Posteriorment, va obrir un altre despatx a Benidorm. La seua activitat intel·lectual no decau amb el pas dels anys i, així del 1998, amb 76 anys d'edat, es matricula en la Universitat d'Alacant per a cursar els estudis superiors de Turisme; posteriorment inicia els estudis de Periodisme al CEU d'Elx (Universitat Cardenal Herrera). Va ser cofundador del Club Siglo XXI juntament amb l'arxiduc Otto d'Habsburg, al qual l'unien llaços d'amistat. Pere Zaragoza va ser un dels pocs diputats que en la històrica sessió de les Corts Espanyoles del 18 de novembre del 1976 votaren NO a la Llei de Reforma Política que suposava l'autodissolució de les corts franquistes i el pas a la democràcia. Defensor convençut de la desapareguda *democràcia orgànica* i fidel a l'ideari falangista, no amaga mai les seues reticències vers la democràcia partidista actual i vers els nacionalismes perifèrics. També sostingué una posició crítica vers qualsevol proposta de comarcalització, però sí que va ser un ferm defensor de les mancomunitats de serveis i de l'estructura provincial de l'Estat. La fidelitat a les seues idees li va impedir continuar en la política a partir del 1976. El final de la seua vida política va coincidir amb un moment de greus problemes econòmics personals. Pere Zaragoza ho atribuïa al fet

que els seus apoderats van administrar malament els seus negocis mentre ell es dedicava a la política; el resultat va ser que va acumular un dèficit de més de 800 milions de pessetes. Això suposà, entre altres coses, la pèrdua d'El Carrasco, i amb ella, la de molts records personals. Posteriorment, va recuperar la seua solvència econòmica i s'instal·là en la seua residència de la partida de l'Almafrà. Sembla inqüestionable que, sense el Pla General d'Ordenació Urbana que Pere Zaragoza va impulsar, Benidorm no hauria ocupat el lloc de capdavanter del turisme en el nostre país. Va projectar una ciutat eminentment turística, de carrers amples, abundants zones verdes i amb un tipus d'habitatge, l'apartament, assequible a les classes mitjanes. Va saber aprofitar el desenvolupament econòmic europeu posterior a la segona guerra mundial i l'increment general del nivell de vida per a fer una promoció de Benidorm en l'estranger que va aportar l'afluència de turistes europeus que contribuïren de forma decisiva al canvi de costums i a l'europèitització de la ciutat. En l'últim tram de la seua vida, va ser nomenat Fill Predilecte de Benidorm i se li dedicà el carrer de l'Albereda: *Alameda del alcalde Pedro Zaragoza*.

L'activitat literària de Pere Zaragoza ha estat des de sempre molt vinculada a la premsa escrita, tal i com ho demostren les seues col·laboracions en els diaris *Arriba*, *Pueblo*, *Ya*, *ABC* i, més posteriorment, *Información* d'Alacant. La pràctica totalitat d'aquests escrits, presenten unes característiques comunes que s'han mantingut substancialment inalterades al llarg del temps: l'adhesió, sovint nostàlgica, al sistema de valors del franquisme enfront de l'escepticisme crític davant del sistema de la democràcia parlamentària, la primacia de l'estructura territorial provincial sobre la de comunitats autònomes, el fervor cristià tradicional, l'amor per l'univers de referència més pròxim, especialment per les gents, els valors, els costums i el paisatge de Benidorm i dels pobles de la Marina..., tot això expressat sempre a través d'un llenguatge directe, planer i col·loquial, on sovintegen les notes de color, l'evocació càlida i idealitzada d'elements del passat i el to obert, desenfadat i sincer. A partir del final de la dècada dels 90, Pere Zaragoza es dedicà a compilar les seues col·laboracions periodístiques i altres escrits de molt diversa mena en tres volums miscel·lanis, d'unitat i cohesió variables, que, en qualsevol cas, faciliten

l'accés a una sèrie de textos dispersos que, d'altra manera serien menys accessibles al lector interessat. *Así lo dije* (1999) és la primera edició d'un llibre que, en la segona, molt augmentada, aparegué amb el títol *Así lo dije y hoy agrego* (Zaragoza Orts, 2001). Aquesta obra, en l'estat en què ens la presenta la segona edició, arreplega un conjunt heterogeni de textos escrits entre 1965 i 2001. Aquests materials es poden agrupar en: pregons (Fogueres de Sant Joan, Alacant 1971; Setmana Santa, Crevillent 1975 i Oriola 1993...), al·locucions polítiques ("Charla política el Día de la Juventud, Guadalajara, 30-5-1974"), conferències ("El municipio y el turismo", "Meditación sobre el Mediterráneo" i "Desarrollo social y económico del municipio turístico"), articles de caire costumista ("Ermita de Sanz" o "Mi amigo Ximo Canyamel") o de crítica política ("Salimos de Guatemala" o "¿La cuarta provincia?") i entrevistes periodístiques concedides per Pere Zaragoza a diversos mitjans de comunicació (*Información*, *El Mundo*, *El País*...). Per altra part, en *Mis caras del Moro* (Zaragoza Orts, 2000), l'autor presenta, bàsicament, una recopilació de les seues col·laboracions periodístiques en la secció "La cara del Moro" de l'edició alacantina del diari *ABC*, publicades entre 1991 i 1997, que ara es completen amb altres escrits destinats a la mateixa secció que finalment quedaren inèdits i, encara, amb alguns textos que aparegueren inicialment en la "Tribuna alicantina" del mateix periòdic. Finalment, *Desde el azul del Mediterráneo* (Zaragoza Orts, 2002) ofereix un compendi d'escrits apareguts en diversos diaris i revistes entre 1954 i 2001, als quals s'hi afigen parlaments i pregons llegits davant de públics ben diferents, així com una sèrie d'entrevistes a l'autor publicades en diversos mitjans de comunicació; hi destaquen els textos en què Zaragoza palesa la seua posició sobre temes candents tals com la costa, el turisme, l'aigua, l'urbanisme, la política..., que conviuen amb altres de tipus més costumista referits al Benidorm del passat. Segons testimoni personal, tenia en preparació l'obra *Los Pajarracos* (*Els Pardalots*), on havia de parlar de reclassificacions urbanístiques dubtoses, *retranqueos* il·legals, assessories injustificables i altres picaresques. Va col·laborar, així mateix, en el llibre *50 años de turismo español. Un análisis histórico y estructural*, dirigit per Fernando Bayón de Souza i editat el 1999. (Revisa, 10-11-16).